

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA

z 15. mája 1986 (*)

„Rovnosť zaobchádzania s mužmi a ženami – Ozbrojený príslušník policajného zboru v zálohe“

Vo veci 222/84,

ktorej predmetom je návrh podľa článkov 177 a 224 Zmluvy EHS, podaný Industrial Tribunal of Northern Ireland, Belfast (Severné Írsko), aby v súvislosti s konaním medzi

Marguerite Johnston

a

Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary

Súdny dvor rozhodol o prejudiciálnej otázke týkajúcej sa výkladu smernice Rady 76/207/EHS z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky (Ú. v. ES L 39, 1976, s. 40; Mim. vyd. 05/001, s. 187),

SÚDNY DVOR,

v zložení: predseda A. J. Mackenzie Stuart, predsedovia komôr T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann a R. Joliet, sudcovia O. Due, Y. Galmot, C. N. Kakouris a T. F. O'Higgins,

generálny advokát: M. Darmon,

tajomník: P. Heim,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- pani Marguerite Johnston písomne a ústne, v zastúpení: A. Lester, QC, a D. Smyth, barrister, ktorých splnomocnili Murphy, Kerr & Co., solicitors,
- Spojené kráľovstvo písomne, v zastúpení: S. J. Hay z Treasury Solicitor's Departement, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci A. Campbell, Senior Crown Counsel, a R. Plender, barrister, a ústne, v zastúpení: F. Jacobs, QC, a R. Plender, barrister,
- Dánske kráľovstvo ústne, v zastúpení: L. Mikaelson,
- Komisia Európskych spoločenstiev ústne a písomne, v zastúpení: A. Toledano Laredo, hlavný právny poradca, a J. Currall, člen jej právneho servisu,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 28. januára 1986,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Rozhodnutím z 8. augusta 1984, doručeným Súdnemu dvoru 4. septembra 1984, predložil Industrial Tribunal of Northern Ireland v Belfaste podľa článku 177 Zmluvy EHS niekoľko prejudiciálnych otázok týkajúcich sa výkladu smernice Rady 76/207/EHS z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky (Ú. v. ES L 39, s. 40; Mim. vyd. 05/001, s. 187), a článku 224 Zmluvy EHS.

2 Tieto otázky boli predložené v rámci sporu medzi pani Marguerite I. Johnston a Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary („RUC“). Chief Constable je príslušný vymenovať príslušníkov policajného zboru zaradených do zálohy v RUC Reserve v Severnom Írsku, a to najmä do zamestnania v rozsahu ustanoveného pracovného času v RUC Full-time Reserve na základe zmlúv uzavretých na tri roky s možnosťou obnovenia. Tento spor sa týka odmietnutia obnoviť zmluvu pani Johnston, príslušníčke RUC Full-time Reserve, a odmietnutia poskytnúť jej odborný výcvik zameraný na zaobchádzanie a používanie strelných zbraní zo strany Chief Constable.

3 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že ustanovenia Royal Ulster Constabulary Reserve (Appointment and Conditions of Service) Regulations (Northern Ireland) 1973, ktoré upravujú postup vymenovania a podmienky výkonu služby v policajnom zbore pri zaradení do zálohy, nerobia žiadne rozdiely medzi mužmi a ženami, ktoré by mali význam pre túto vec. Okrem toho z článkov 10 a 19 Sex Discrimination (Northern Ireland) Order 1976 [SI 1976, č. 1042 (NI 15)], ktorý stanovuje pravidlá zamerané na zrušenie diskriminácie na základe pohlavia a na zavedenie zásady rovnosti v pracovných príležitostiach, vzdelávaní, služobnom postupe a pracovných podmienkach, vyplýva, že zákaz diskriminácie sa vzťahuje na zamestnanie v polícii a že s mužmi a ženami sa nesmie v tomto zmysle zaobchádzať rozdielne s výnimkou požiadaviek na výšku, uniformu, výstroj alebo na príplatky na uniformu alebo výstroj. Podľa článku 53 ods. 1 Sex Discrimination Order však žiadne z týchto ustanovení zakazujúce diskrimináciu

„nemôže viesť k protiprávnosti úkonu vykonaného s cieľom zachovania bezpečnosti štátu alebo ochrany verejnej bezpečnosti alebo verejného poriadku“

a podľa odseku 2 článku 53

„osvedčenie podpísané ministrom alebo v jeho mene, ktorým sa potvrdzuje, že úkon uvedený v osvedčení bol vykonaný s cieľom uvedeným v odseku 1, vytvára nepopierateľný dôkaz o tom, že tento úkon bol vykonaný s týmto cieľom“.

4 V Spojenom kráľovstve policajti pri výkone služby vo všeobecnosti nenosia strelné zbrane s výnimkou špeciálnych zásahov a v tomto zmysle sa nerobia žiadne rozdiely medzi mužmi a ženami. Z dôvodu zvýšeného počtu atentátov, ktorých obeťami už dlhé roky boli policajti v Severnom Írsku, Chief Constable RUC usúdil, že v tejto praxi nemožno ďalej pokračovať. Rozhodol, že v RUC a v RUC Reserve budú muži pri bežnom výkone ich služby nosiť strelné zbrane, zatiaľ čo ženy nebudú ozbrojené a neabsolvujú výcvik zameraný na zaobchádzanie so strelnými zbraňami a strelbu zo strelných zbraní.

5 Za týchto okolností Chief Constable považoval v roku 1980 počet žien v RUC za dostatočný pre výkon osobitných úloh, ktoré sú vo všeobecnosti zverené ženskému personálu.

Pokiaľ ide o bežné policajné úlohy, ktoré si vyžadujú nosenie zbraní, usúdil, že tieto úlohy už nemajú byť zverené ženám, a rozhodol sa neposkytnúť alebo neobnoviť zmluvy ženám v RUC Full-time Reserve s výnimkou prípadov, keď ide o úlohy vyhradené pre ženský personál. Po tomto rozhodnutí, až na jeden prípad, nebola poskytnutá alebo obnovená zmluva žiadnej žene v RUC Full-time Reserve.

6 Podľa vnútroštátneho súdu bola pani Johnston od roku 1974 do 1980 príslušníčkou RUC Full-time Reserve. Účinným spôsobom vykonávala všeobecné úlohy policajného príslušníka v uniforme, ako je zabezpečovanie stálej služby na policajnej stanici, účasť na mobilných hliadkach, vedenie vozidla mobilnej hliadky a účasť na osobných prehliadkach osôb predvedených na policajnú stanicu. Pri výkone týchto úloh nebola ozbrojená a mimo policajnej stanice bola obvykle sprevádzaná ozbrojeným mužom z RUC Full-time Reserve. V roku 1980 jej Chief Constable odmietol obnoviť zmluvu z dôvodu novej politiky týkajúcej sa príslušníčok RUC Full-time Reserve.

7 Pani Johnston podala žalobu na Industrial Tribunal proti odmietnutiu obnoviť jej zmluvu a proti odmietnutiu poskytnúť jej výcvik zameraný na zaobchádzanie so strelnými zbraňami, ktoré vyplýva z uplatnenia tejto novej politiky. Tvrdila, že sa stala obeťou diskriminácie, ktorá je zakázaná podľa Sex Discrimination Order.

8 V konaní pred Industrial Tribunal predložil Chief Constable osvedčenie Secretary of State, ktorým minister vlády Spojeného kráľovstva v súlade s článkom 53 Sex Discrimination Order potvrdil, že „akt, ktorým Royal Ulster Constabulary odmietol poskytnúť pani Marguerite Johnston nové zamestnanie v rozsahu ustanoveného pracovného času v Royal Ulster Constabulary Reserve, bol vykonaný s cieľom: a) zachovania národnej bezpečnosti; a b) s cieľom ochrany verejnej bezpečnosti a verejného poriadku“.

9 Pani Johnston sa odvolala na smernicu 76/207. Cieľom tejto smernice je zavedenie zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornú prípravu a postup v zamestnaní a o pracovné podmienky. Z tejto zásady podľa článku 2 ods. 1 vyplýva, že neexistuje žiadna diskriminácia založená na pohlaví, s výhradou výnimiek uvedených v odsekoch 2 a 3. S cieľom uplatňovania tejto zásady v jednotlivých oblastiach ukladajú články 3 až 5 členským štátom povinnosť zrušiť všetky zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia, ktoré jej odporujú, a revidovať tie zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia, pri ktorých už nie je opodstatnený záujem o ochranu, z ktorého pôvodne vychádzali. Podľa článku 6 musí mať každá osoba, ktorá sa cíti byť poškodená v dôsledku diskriminácie, právo domáhať sa svojich práv súdnou cestou.

10 Aby mohol Industrial Tribunal v tejto veci rozhodnúť, položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

1. Má sa smernica Rady 76/207 sama osebe, ako aj s prihliadnutím na okolnosti tejto veci vykladať v tom zmysle, že dovoľuje členskému štátu vylúčiť z jej pôsobnosti diskriminačné opatrenia založené na pohlaví, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, vykonané s cieľom zachovania bezpečnosti štátu alebo ochrany verejného poriadku alebo verejnej bezpečnosti?

2. Dovoľuje táto smernica sama osebe, ako aj s prihliadnutím na okolnosti tejto veci zaradiť zamestnanie ako ozbrojený príslušník policajného zboru v zálohe v rozsahu ustanoveného pracovného času alebo výcvik zameraný na zaobchádzanie a používanie strelných zbraní súvisiace s takýmto zamestnaním medzi profesijné činnosti a prípadne medzi

prípravu na tieto činnosti, pri ktorých je pohlavie pracovníka vzhľadom na ich charakter alebo okolnosti, za akých sa vykonávajú, určujúcim faktorom v zmysle článku 2 ods. 2?

3. Aké sú zásady a kritériá, ktoré musia členské štáty uplatniť pri posudzovaní, či je „pohlavie... určujúcim faktorom“ v zmysle článku 2 ods. 2, ak ide na jednej strane o „profesijné činnosti“ ozbrojeného príslušníka policajného zboru v zálohe a na druhej strane o „prípravu na tieto činnosti“, a to buď vzhľadom na ich charakter, alebo okolnosti, za akých sa vykonávajú?

4. Môže politika uplatňovaná Chief Constable zodpovedným zo zákona za riadenie a kontrolu polície, podľa ktorej ženy – príslušníčky polície nesmú nosiť strelné zbrane, s prihliadnutím na okolnosti v tejto veci predstavovať „ustanoven[ie] na ochranu ženy“ v zmysle článku 2 ods. 3 alebo „správn[e] opatren[ie]“ inšpirované „záuj[mom] o ochranu“ v zmysle článku 3 ods. 2 písm. c) smernice?

5. V prípade kladnej odpovede na otázku 4, aké sú zásady a kritériá, ktoré musia členské štáty uplatniť pri posudzovaní, či je „záujem o ochranu“ „odôvodnený“ v zmysle článku 3 ods. 2 písm. c)?

6. Môže sa žalobca za daných okolností odvolávať na zásadu rovnosti zaobchádzania, ktorá je zakotvená v príslušných ustanoveniach smernice, pred vnútroštátnymi súdmi členských štátov?

7. V prípade kladnej odpovede na otázku 6:

a) Má sa článok 224 Zmluvy EHS sám osebe vykladať v tom zmysle, že oprávňuje členské štáty, aby sa v prípade, ak sú vystavené vážnemu vnútornému ohrozeniu verejného poriadku, odchýlili od povinností, ktoré sa na nich alebo na zamestnávateľov podliehajúcich ich právomoci inak vzťahujú na základe tejto smernice?

b) Ak áno, môže sa v takom prípade jednotlivec s cieľom zamedziť uplatneniu článku 224 Zmluvy EHS členským štátom odvolávať na skutočnosť, že tento členský štát sa neporadil s ostatnými členskými štátmi?“

11 Aby bolo možné na tieto otázky vhodne odpovedať v záujme vyriešenia sporu vo veci samej, treba objasniť situáciu, o ktorej má Industrial Tribunal rozhodnúť. Tak ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania predloženého Súdnemu dvoru, Chief Constable uznal pred Industrial Tribunal, že z ustanovení Sex Discrimination Order môže len článok 53 odôvodniť jeho postoj. Pani Johnston zasa uznala, že osvedčenie, ktoré vydal Secretary of State, ju zbavuje akejkolvek možnosti podať žalobu, pokiaľ by sa vnútroštátne právo uplatňovalo izolovane, a odvolala sa na ustanovenia smernice, aby tak vylúčila účinky článku 53 Sex Discrimination Order.

12 Zdá sa teda, že cieľom otázok predložených Industrial Tribunal je v prvom rade zistiť, či je s právom Spoločenstva a so smernicou 76/207 zlučiteľné, že vnútroštátnemu súdu bráni pravidlo uvedené v článku 53 ods. 2 Sex Discrimination Order (časť otázky šesť) v úplnom výkone jeho súdneho preskúmania. Ďalším cieľom otázok predložených Industrial Tribunal je rozhodnúť, či a za akých podmienok umožňujú ustanovenia smernice v tomto konkrétnom prípade zaobchádzať odlišným spôsobom s mužmi a ženami v službách polície z dôvodov ochrany verejnej bezpečnosti, o ktorých je zmienka v článku 53 ods. 1 Sex Discrimination

Order (prvá až piata otázka). Predložené otázky majú Industrial Tribunal okrem iného umožniť zistiť, či sa prípadne možno odvolávať na ustanovenia smernice, s ktorými je vnútroštátne právo v rozpore (zostávajúca časť šiestej otázky). V závislosti od odpovedí na tieto otázky môže vzniknúť otázka, či sa môže členský štát odvolať na článok 224 Zmluvy EHS, aby sa vyhol povinnostiam, ktoré mu v prípade, ako je tento, vyplývajú zo smernice (siedma otázka).

O práve na účinnú súdnu ochranu

13 Najskôr je preto potrebné preskúmať tú časť šiestej otázky, ktorej cieľom je zistiť, či právo Spoločenstva, a najmä smernica 76/207, vyžaduje od členských štátov, aby prostredníctvom svojich vnútroštátnych súdov zabezpečili vykonávanie účinnej kontroly dodržiavania ustanovení smernice a vnútroštátnych predpisov určených na ich vykonanie.

14 Podľa pani Johnston je ustanovenie, akým je článok 53 ods. 2 Sex Discrimination Order, v rozpore s článkom 6 smernice, keďže zabraňuje príslušným vnútroštátnym súdom vykonávať akékoľvek súdne preskúmanie.

15 Vláda Spojeného kráľovstva poukazuje na to, že článok 6 smernice neukladá členským štátom povinnosť podriaďiť súdnemu preskúmaniu každú otázku, ktorá môže vzniknúť pri uplatňovaní smernice, a to ani vtedy, ak ide o oblasť národnej bezpečnosti a verejnej bezpečnosti. Pravidlá dokazovania, akým je pravidlo stanovené v článku 53 ods. 2 Sex Discrimination Order, sú vo vnútroštátnom procesnom práve celkom bežné. Sú odôvodnené skutočnosťou, že otázky národnej bezpečnosti a verejnej bezpečnosti môže riadne posúdiť len príslušný politický orgán, teda minister, ktorý vydá dané osvedčenie.

16 Komisia sa domnieva, že priznať osvedčeniu ministra účinok, o akom je zmienka v článku 53 odsek 2 Sex Discrimination Order, by znamenalo popretie akéhokoľvek súdneho preskúmania a odporovalo by to základnej zásade práva Spoločenstva a článku 6 smernice.

17 V tejto súvislosti treba najprv pripomenúť, že článok 6 smernice ukladá členským štátom povinnosť zaviesť do ich vnútroštátnych právnych predpisov potrebné opatrenia umožňujúce všetkým osobám, ktoré sa cítia byť poškodené diskrimináciou, „domáhať sa svojich práv súdnou cestou“. Z tejto smernice vyplýva, že členské štáty sú povinné prijať opatrenia, ktoré sú dostatočne účinné na to, aby dosiahli cieľ smernice, a zabezpečiť, aby mohli dotknuté osoby uplatniť takto priznané práva pred vnútroštátnymi súdmi.

18 Súdne preskúmanie, ktoré vyžaduje tento článok, je prejavom všeobecnej právnej zásady, ktorá je základom spoločných ústavných tradícií členských štátov. Táto zásada je takisto zahrnutá v článkoch 6 a 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo 4. novembra 1950. Tak ako bolo uznané v spoločnom vyhlásení Zhromaždenia Rady a Komisie z 5. apríla 1977 (Ú. v. ES C 103, s. 1) a v judikatúre Súdneho dvora, je v rámci práva Spoločenstva potrebné prihliadať na zásady tohto dohovoru.

19 Podľa článku 6 smernice vykladaného z hľadiska uvedenej všeobecnej zásady má každá osoba právo domáhať sa účinnej ochrany na príslušnom súde proti opatreniam, ktoré podľa nej odporujú zásade rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami zakotvenej v smernici 76/207. Členským štátom prináleží zabezpečiť účinné súdne preskúmanie dodržiavania uplatniteľných ustanovení práva Spoločenstva a vnútroštátnej právnej úpravy zameranej na prebratie práv zakotvených v smernici.

20 Ustanovenie, ktoré ako článok 53 ods. 2 Sex Discrimination Order priznáva, že osvedčenie má účinok nevyvrátiteľného dôkazu splnenia podmienky výnimky zo zásady rovnosti zaobchádzania, umožňuje príslušnému orgánu odňať jednotlivcovi právo domáhať sa súdnou cestou práv, ktoré sú mu priznané smernicou. Takéto ustanovenie preto odporuje zásade účinného súdneho preskúmania, ktorá je zakotvená v článku 6 smernice.

21 Na túto časť šiestej otázky, ktorú predložil Industrial Tribunal, treba odpovedať tak, že zásade účinného súdneho preskúmania stanovenej v článku 6 smernice Rady 76/207 z 9. februára 1976 odporuje, aby bol osvedčeniu vnútroštátneho orgánu potvrdzujúcemu splnenie podmienok na výnimku zo zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a so ženami na účely ochrany verejnej bezpečnosti priznaný účinok nevyvrátiteľného dôkazu s následkom vylúčenia akejkoľvek právomoci súdneho preskúmania.

O uplatniteľnosti smernice 76/207 na opatrenia prijaté na účely ochrany verejnej bezpečnosti

22 Ďalej je potrebné preskúmať prvú otázku, na základe ktorej sa chce Industrial Tribunal dozvedieť, či je smernica 76/207 vzhľadom na to, že neobsahuje výslovné ustanovenie týkajúce sa opatrení prijatých na účely ochrany štátnej bezpečnosti alebo na ochranu verejného poriadku a najmä verejnej bezpečnosti, uplatniteľná na takéto opatrenia.

23 Podľa pani Johnston neexistuje na takéto účely všeobecná výnimka zo základnej zásady rovnosti zaobchádzania, ktorá by nijako nesúvisela s osobitnými profesijnými činnosťami, ich povahou a podmienkami výkonu. Takáto výnimka výlučne z dôvodu, že diskriminácia sleduje ciele, akým je ochrana verejnej bezpečnosti, by členským štátom poskytla možnosť jednostranne sa zbaviť povinností, ktoré im smernica ukladá.

24 Vláda Spojeného kráľovstva je toho názoru, že ochranné doložky obsiahnuté v článkoch 36, 48, 56, 66, 223 a 224 Zmluvy EHS svedčia o tom, že ani Zmluva a ani sekundárne právo sa nevzťahujú na oblasti, ktorých sa týka otázka Industrial Tribunal, a neobmedzujú právomoc členských štátov prijať opatrenia, ktoré považujú za užitočné a potrebné na tieto účely. Opatrenia, ktorých sa týka prvá otázka, teda nepatria do rozsahu pôsobnosti smernice.

25 Komisia navrhuje vykladať smernicu z hľadiska článku 225 Zmluvy EHS tak, aby mohli dôvody verejnej bezpečnosti za osobitných podmienok ustanovených týmto článkom a s výhradou súdneho preskúmania odôvodňovať výnimky zo zásady rovnosti zaobchádzania aj vtedy, keď nie sú splnené striktné podmienky článku 2 ods. 2 a 3 smernice.

26 Z tohto hľadiska treba konštatovať, že Zmluva stanovuje výnimky, ktoré by boli použiteľné v prípadoch, v ktorých by mohlo dôjsť k ohrozeniu verejnej bezpečnosti, iba v článkoch 36, 48, 56, 223 a 224 upravujúcich presne vymedzené mimoriadne okolnosti. Vzhľadom na ich obmedzenú povahu tieto články nemožno vykladať extenzívne a nemožno z nich ani vyvodiť všeobecnú výnimku, ktorá by automaticky vyplývala zo Zmluvy pre všetky opatrenia prijaté na účely ochrany verejnej bezpečnosti. Uznanie všeobecnej výnimky pre všetky ustanovenia práva Spoločenstva mimo osobitných podmienok ustanovení Zmluvy by mohlo oslabiť záväzný charakter a jednotné uplatňovanie práva Spoločenstva.

27 Z toho vyplýva, že z uplatňovania zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami neexistuje žiadna všeobecná výnimka pre opatrenia z dôvodu verejnej bezpečnosti, pokiaľ sa prípadne neuplatní článok 224 Zmluvy, ktorý sa týka celkom výnimočnej situácie a je

predmetom siedmej otázky. Preto sa práve v rámci uplatňovania osobitných ustanovení smernice musia zohľadniť skutočnosti, na základe ktorých sa príslušný orgán odvolával na požiadavky ochrany verejnej bezpečnosti.

28 Na prvú otázku je preto potrebné odpovedať, že diskriminácie na základe pohlavia vykonávané z dôvodov ochrany verejnej bezpečnosti sa musia preskúmať z hľadiska výnimiek zo zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami ustanovenými v smernici 76/207.

O výnimkách povolených z dôvodu podmienok výkonu profesijnej činnosti

29 Druhou a treťou otázkou sa Industrial Tribunal pýta na výklad výnimky zo zásady rovnosti zaobchádzania zakotvenej v článku 2 ods. 2 smernice, aby mohol posúdiť, či sa táto výnimka vzťahuje na nerovné zaobchádzanie takého druhu, akým je zaobchádzanie v tejto veci. S týmto cieľom sa pýta na kritériá a zásady, na základe ktorých treba určiť, či možno činnosť, o akú ide v tejto veci, priradiť k činnostiam, pri ktorých je „vzhľadom na ich charakter alebo okolnosti, za akých sa vykonávajú, pohlavie pracovníka určujúcim faktorom“.

30 Pani Johnston zastáva názor, že na túto otázku nemožno odpovedať takto všeobecne. Výkon svojich funkcií v polícii vykonávala vždy uspokojivo. Ženy sú podľa nej úplne spôsobilé na výcvik, ktorý je zameraný na zaobchádzanie so strelnými zbraňami. Úlohou Industrial Tribunal je posúdiť z hľadiska konkrétnych úloh, ktorých výkonom bola poverená, či je výnimka v zmysle článku 2 ods. 2 smernice možná. Toto ustanovenie vraj neumožňuje úplne ju vylúčiť zo zamestnania v RUC Full-time Reserve.

31 Podľa vlády Spojeného kráľovstva majú členské štáty diskrečnú právomoc pri zvažovaní, či podmienky výkonu povolania u polícii z dôvodu požiadaviek národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti alebo ochrany verejného poriadku bránia tomu, aby bola táto činnosť vykonávaná ženou, ktorá je ozbrojená. Členské štáty môžu z tohto hľadiska vziať do úvahy kritériá ako rozdielnosť fyzickej sily, pravdepodobná reakcia verejnosti na ozbrojené ženy policajtky a riziko atentátov proti týmto ženám. Rozhodnutie, ktoré Chief Constable vydal uplatňujúc tieto kritériá, vychádza z článku 2 ods. 2 smernice.

32 Komisia tvrdí, že činnosť ozbrojeného policajta môže byť z dôvodu podmienok výkonu činnosti, ale nie z dôvodu jej povahy, považovaná za činnosť, pri ktorej je pohlavie určujúcim faktorom. Výnimka však musí byť odôvodnená vzhľadom na špecifické úlohy a nie vzhľadom na zamestnanie posudzované globálne. Predovšetkým je potrebné dodržiavať zásadu proporcionality. Je na vnútroštátnom súde, aby z tohto hľadiska posúdil spornú diskrimináciu.

33 V tejto súvislosti treba najprv konštatovať, že pokiaľ sa z dôvodu požiadaviek ochrany verejnej bezpečnosti rozhodli orgány príslušné rozhodovať o otázkach týkajúcich sa polície v Severnom Írsku neriadiť sa už ďalej pravidlom, ktoré sa vo všeobecnosti uplatňuje v ostatných častiach Spojeného kráľovstva, teda pravidlom neozbrojenej polície pri obvyklom výkone jej činností, toto rozhodnutie nebolo prijaté na základe rozlišovania medzi mužmi a ženami, a teda nepatrí do pôsobnosti zásady rovnosti zaobchádzania. Len pokiaľ ide o to, že Chief Constable rozhodol, že ženy nebudú ozbrojené strelnými zbraňami a ani nebudú absolvovať výcvik zameraný na zaobchádzanie s nimi a že všeobecné policajné úlohy budú vyhradené ozbrojeným mužom a zmluvy so ženami zamestnanými v RUC Full-time Reserve, ktoré boli rovnako ako pani Johnston predtým poverené plnením všeobecných úloh u polície,

nebudú obnovené, prichádza do úvahy posúdenie týchto opatrení z hľadiska ustanovení smernice.

34 Keďže Sex Discrimination Order sa uplatňuje, ako to vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, podľa výslovného ustanovenia o zamestnávaní u polície, a keďže z tohto hľadiska sa v príslušných špeciálnych ustanoveniach nerobí rozdiel medzi mužmi a ženami, nemôže povaha profesijnej činnosti u polície odôvodňovať predmetnú diskrimináciu. Naopak je potrebné preskúmať, či z dôvodu špecifických podmienok výkonu činnosti popísanej v návrhu na začatie prejudiciálneho konania je pre výkon tejto činnosti určujúcim faktorom pohlavie.

35 Ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, politiku uplatňovanú voči ženám v RUC Full-time Reserve zaviedol Chief Constable preto, lebo sa nazdával, že ak sú ženy ozbrojené strelnými zbraňami, môžu sa stať častejšie objektmi atentátov a ich zbrane sa môžu dostať do rúk útočníkov, ďalej že u verejnosti nevyvoláva nosenie zbraní ženami dobrý dojem, pretože sa príliš vzdáľuje od ideálu neozbrojenej polície, a že ozbrojené ženy by boli menej efektívne v činnosti polície v sociálnej oblasti pri kontakte s rodinami a s deťmi, kde sa ich práca osobitne oceňuje. Chief Constable odôvodnil svoju politiku špecifickými podmienkami, za akých musí činnosť polície prebiehať vzhľadom na situáciu v Severnom Írsku, so zreteľom na požiadavky ochrany verejnej bezpečnosti v súvislosti so závažnými vnútroštátnymi nepokojmi.

36 Pokiaľ ide o otázku, či je takéto odôvodnenie v súlade s článkom 2 ods. 2 smernice, treba najprv uviesť, že ako výnimku z individuálneho práva zavedeného smernicou, sa toto ustanovenie musí vykladať doslovne. Treba však uznať, že podmienky výkonu povolania príslušníkov ozbrojenej polície sú určené prostredím, v akom sa tieto činnosti vykonávajú. Z tohto pohľadu nemožno vylúčiť, že v prípade závažných vnútroštátnych nepokojov môže nosenie strelných zbraní ženami viesť k ďalšiemu riziku atentátov na tieto ženy, a môže byť teda v rozpore s požiadavkami verejnej bezpečnosti.

37 Za takýchto okolností môžu byť podmienky výkonu určitých policajných činností také, že pohlavie je určujúcim faktorom ich výkonu. V takomto prípade môže členský štát tieto úlohy a príslušnú odbornú prípravu vyhradiť mužom. V takom prípade sú členské štáty povinné, ako to vyplýva z článku 9 ods. 2 smernice, pravidelne preskúmať predmetné činnosti s cieľom posúdiť, či vzhľadom na sociálny vývoj môže byť výnimka zo všeobecného režimu smernice naďalej zachovaná.

38 Okrem toho treba pripomenúť, že pri určení pôsobnosti každej výnimky z individuálneho práva, akým je rovnosť zaobchádzania s mužmi a ženami zakotvená v smernici, treba dodržať zásadu proporcionality, jednu zo všeobecných právnych zásad, ktoré sú základom právneho poriadku Spoločenstva. Táto zásada požaduje, aby výnimky neprekračovali hranice toho, čo je vhodné a potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa a zároveň aj to, aby bola zásada rovnosti zaobchádzania čo možno najviac zosúladená s požiadavkami verejnej bezpečnosti, ktoré sú určujúce pre podmienky výkonu predmetnej činnosti.

39 V rámci del'by právomoci stanovenej v článku 177 Zmluvy EHS prináleží vnútroštátnemu súdu vysloviť, či sú dôvody uvedené Chief Constable skutočne opodstatnené a odôvodňujú konkrétne opatrenie prijaté v prípade pani Johnston. Zároveň je povinný dbať na to, aby bola dodržaná zásada proporcionality, a preskúmať, či sa odmietnutiu predĺženia

zmluvy s pani Johnston nemožno vyhnúť tým, že sa ženám pridelia úlohy, ktoré môžu vykonávať neozbrojené, bez toho, aby boli ohrozené sledované ciele.

40 Na druhú a tretiu otázku Industrial Tribunal je teda potrebné odpovedať tak, že článok 2 ods. 2 smernice 76/207 sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát môže pri posudzovaní otázky, či je z dôvodu podmienok výkonu policajnej činnosti pohlavie pre túto profesijnú činnosť určujúcim faktorom, zohľadniť požiadavky ochrany verejnej bezpečnosti, aby tak so zreteľom na vnútroštátnu situáciu charakterizovanú častými atentátmi vyhradil plnenie všeobecných úloh polície mužom ozbrojeným strelnými zbraňami.

O výnimkách povolených v záujme ochrany ženy

41 Industrial Tribunal sa ďalej štvrtou a piatou otázkou pýta Súdneho dvora na výklad pojmov „ochran[a] žien“ v zmysle článku 2 ods. 3 smernice a pojem „záujem o ochranu“ v zmysle článku 3 ods. 2 písm. c), ktoré sú použité v určitých vnútroštátnych právnych predpisoch, aby tak mohol posúdiť, či sporné zaobchádzanie môže spadať do pôsobnosti výnimiek zo zásady rovnosti zaobchádzania ustanovených na tieto účely.

42 Podľa pani Johnston sa tieto ustanovenia musia vykladať doslovne a ženám zabezpečujú iba osobitné zaobchádzanie na ochranu ich zdravia a bezpečnosti v prípade tehotenstva alebo materstva. K týmto prípadom však nepatrí úplné vylúčenie žien zo služby v ozbrojenom policajnom zbore.

43 Vláda Spojeného kráľovstva poukazuje na to, že politika voči ženám v RUC Full-time Reserve má za cieľ chrániť ženy tým, že bráni tomu, aby sa stali predmetom útokov. Pojem ochrana ženy je aktuálny v období závažných nepokojov. Komisia takisto zastáva názor, že výnimočná situácia, akou je aj situácia v Severnom Írsku, a nebezpečenstvo, ktoré z nej vyplýva pre policajných príslušníkov ženského pohlavia ozbrojených strelnými zbraňami, môžu byť vzaté do úvahy v záujme ochrany ženy.

44 V tejto súvislosti treba uviesť, že rovnako ako článok 2 ods. 2 smernice musí byť aj článok 2 ods. 3, ktorý takisto určuje pôsobnosť článku 3 ods. 2 písm. c), vykladaný doslovne. Z výslovného odkazu na tehotenstvo a materstvo vyplýva, že smernica má zabezpečiť jednak ochranu biologického stavu ženy a jednak osobitné vzťahy medzi ženou a jej dieťaťom. Toto ustanovenie smernice teda neumožňuje vylúčiť ženy z výkonu zamestnania z dôvodu, že verejná mienka požaduje, aby boli ženy viac chránené než muži proti rizikám, ktoré sa týkajú mužov i žien rovnako a ktoré sa odlišujú od potrieb špecifickej ochrany ženy, akými sú potreby výslovne tam uvedené.

45 Nie je zrejmé, či riziká a nebezpečenstvá, ktorým sú vystavené ženy pri výkone svojich funkcií u polície za okolností existujúcich v Severnom Írsku, sa líšia od tých, ktorým je vystavený aj každý muž vykonávajúci rovnaké funkcie. Celkové vylúčenie žien z takejto profesijnej činnosti z dôvodu všeobecného rizika a nie rizika, ktoré by bolo špecifické pre ženy, nepatrí k rozdielom v zaobchádzaní, ktoré článok 2 ods. 3 smernice pripúšťa v záujme ochrany ženy.

46 Na štvrtú a piatu otázku Industrial Tribunal treba teda odpovedať tak, že rozdiely v zaobchádzaní s mužmi a ženami, ktoré článok 2 ods. 3 smernice 76/207 pripúšťa v záujme ochrany ženy, nezahŕňajú riziká a nebezpečenstvá, ktorým je vystavený každý ozbrojený

policajt pri výkone svojej služby za danej situácie, ktoré sa ako také špecificky netýkajú len žien.

O účinku smernice 76/207

47 Industrial Tribunal sa svojou šiestou otázkou ďalej pýta, či sa jednotlivec môže v rámci sporu riešeného na vnútroštátnom súde dovoliavať ustanovení smernice. Vzhľadom na predchádzajúce je táto otázka aktuálna najmä z hľadiska článkov 2 a 6 smernice.

48 Pani Johnston zastáva názor, že článok 2 ods. 1 smernice je nepodmienený a dostatočne jasný a presný, aby mohol mať priamy účinok. Možno sa naň odvolávať proti Chief Constable ako predstaviteľovi verejnej moci. Smernica má v každom prípade horizontálny priamy účinok aj voči jednotlivcom.

49 Podľa vlády Spojeného kráľovstva je článok 2 ods. 1 smernice podmienený ustanovením v tom, že podlieha výnimkám, ktoré môžu členské štáty posudzovať podľa svojho vlastného uváženia. Chief Constable je podľa ústavy nezávislý od štátu a v tejto veci je dotknutý len ako zamestnávateľ; smernica nemá priamy účinok na takéto vzťahy.

50 Komisia tvrdí, že spor môže byť vyriešený v rámci vnútroštátneho práva. Rozhodnutie o priamom účinku článkov 2 a 3 smernice nie je potrebné.

51 Z tohto hľadiska treba najprv poukázať na to, že vo všetkých prípadoch, keď je smernica správne vykonaná, sa jej účinky dotýkajú jednotlivcov prostredníctvom vykonávacích opatrení prijatých príslušným členským štátom. Otázka, či sa na článok 2 ods. 1 možno odvolávať na vnútroštátnom súde, je teda bezpredmetná, keďže je zrejmé, že vnútroštátne právo toto ustanovenie vykonalo.

52 Výnimka zo zásady rovnosti zaobchádzania, je, ako to bolo vysvetlené vyššie, pre členské štáty len možnosťou. Vnútroštátnemu súdu prináleží zistiť, či bola táto možnosť v ustanoveniach vnútroštátneho práva využitá, a musí posúdiť ich obsah. Otázka, či sa môže jednotlivec odvolávať na ustanovenie smernice s cieľom dosiahnuť zrušenie výnimky stanovenej vo vnútroštátnej právnej úprave, vzniká len vtedy, ak táto výnimka presahuje rámec výnimiek povolených článkom 2 ods. 2 smernice.

53 V tejto súvislosti treba najprv pripomenúť, ako to už uviedol Súdny dvor v rozsudkoch z 10. apríla 1984 (von Colson a Kamann, 14/83, Zb. s. 1891; Harz, 79/83, Zb. s. 1921), že povinnosť členských štátov dosiahnuť výsledok stanovený touto smernicou, ako aj ich povinnosť podľa článku 5 Zmluvy prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili splnenie tejto povinnosti, sa vzťahujú na všetky orgány členských štátov vrátane súdov v rámci ich právomocí. Z toho vyplýva, že pri uplatňovaní vnútroštátneho práva a najmä ustanovení vnútroštátneho zákona špeciálne vydaného s cieľom vykonať ustanovenia smernice 76/207 musí vnútroštátny súd vykladať svoje vnútroštátne právo vo svetle znenia a účelu smernice s cieľom dosiahnuť výsledok uvedený v článku 189 ods. 3 Zmluvy EHS. Preto má Industrial Tribunal vykladať ustanovenia Sex Discrimination Order, a najmä jeho článok 53 ods. 1, vo svetle ustanovení smernice, tak ako boli vyššie vyložené, aby sa zabezpečila jej plná účinnosť.

54 Pre prípad, že vzhľadom na vyššie uvedené predsa len vznikne otázka, či sa jednotlivec môže domáhať uplatnenia smernice vo vzťahu k výnimke ustanovenej vnútroštátnou právnou

úpravou, treba pripomenúť judikatúru Súdneho dvora (pozri najmä rozsudok z 19. januára 1982, Becker, 8/81, Zb. s. 53). Súdny dvor nedávno vo svojom rozsudku z 26. februára 1986 (Marshall, 152/84, Zb. 1986, s. 723) rozhodol, že niektoré ustanovenia smernice 76/207 sú z hľadiska svojho obsahu nepodmienené a dostatočne presné a že jednotlivci sú oprávnení odvolávať sa na ne voči členskému štátu, ak ich tento členský štát nesprávne prebral.

55 Toto konštatovanie je obsiahnuté v už citovanom rozsudku z 26. februára 1986 v súvislosti s uplatňovaním zásady rovnosti zaobchádzania ustanovenej článkom 2 ods. 1 smernice pre oblasť podmienok prepúšťania, o ktorom je zmienka v článku 5 ods. 1. To platí aj v súvislosti s uplatňovaním zásady ustanovenej článkom 2 ods. 1 v oblasti podmienok prístupu k zamestnaniu, odbornej príprave a ďalšiemu odbornému vzdelávaniu, uvedenej v článkoch 3 ods. 1 a 4, o ktoré ide v tejto veci.

56 V už citovanom rozsudku z 26. februára 1986 Súdny dvor usúdil, že jednotlivci sa môžu odvolávať na smernicu v sporoch so štátnou inštitúciou, pričom netreba rozlišovať, či táto inštitúcia koná ako zamestnávateľ alebo ako orgán verejnej moci. Pokiaľ ide o právomoc Chief Constable, treba uviesť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že je úradníkom zodpovedným za riadenie polície. Takýto orgán verejnej moci poverený štátom zabezpečovať zachovávanie verejného poriadku a verejnej bezpečnosti bez ohľadu na jeho vzťahy k iným štátnym inštitúciám nekoná ako jednotliviec. Nemôže mať prospech z neuplatnenia práva Spoločenstva štátom, ktorému podlieha.

57 Na šiestu otázku treba teda odpovedať tak, že jednotlivci sa môžu voči orgánu štátu poverenému zabezpečovaním zachovávanie verejného poriadku a verejnej bezpečnosti, konajúcemu ako zamestnávateľ, domáhať uplatňovania zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami stanovenej v článku 2 ods. 1 smernice 76/207 na oblasti uvedené v článkoch 3 ods. 1 a 4, ako aj uplatňovania podmienok prístupu k zamestnaniu a prístupu k odbornej príprave a ďalšiemu odbornému vzdelávaniu s cieľom dosiahnuť zrušenie výnimky z tejto zásady ustanovenej vnútroštátnymi právnymi predpismi, pokiaľ táto výnimka presahuje hranice výnimiek povolených článkom 2 ods. 2.

58 Pokiaľ ide o článok 6 smernice, ktorý je, ako už bolo uvedené vyššie, v tejto veci takisto uplatniteľný, Súdny dvor vo svojich už citovaných rozsudkoch z 10. apríla 1984 rozhodol, že tento článok – v súvislosti so sankciami za prípadnú diskrimináciu – neukladá žiadnu nepodmienenú a dostatočne presnú povinnosť, na ktorú by sa mohol jednotliviec odvolávať. Naopak, keďže z tohto článku vykladaného z hľadiska všeobecnej zásady, ktorej je sám vyjadrením, vyplýva, že každá osoba, ktorá sa považuje za poškodenú diskrimináciou na základe pohlavia, musí mať možnosť účinnej súdnej ochrany, je toto ustanovenie dostatočne presné a nepodmienené na to, aby sa ho bolo možné dovolávať voči členskému štátu, ktorý nezabezpečuje jeho úplné uplatnenie vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku.

59 Preto možno konštatovať, že na túto časť šiestej otázky treba odpovedať tak, že na ustanovenie článku 6, podľa ktorého každá osoba, ktorá sa považuje za poškodenú diskrimináciou na základe pohlavia, musí mať možnosť účinnej súdnej ochrany, sa jednotlivci môžu odvolávať voči členskému štátu, ktorý nezabezpečuje jeho úplné uplatnenie vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku.

O článku 224 Zmluvy o EHS

60 Pokiaľ ide o siedmu otázku o výklade článku 224, z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 2 ods. 2 smernice 76/207 umožňuje členskému štátu zohľadniť požiadavky ochrany národnej bezpečnosti v prípade, akým je aj tento. Pokiaľ ide o požiadavku zabezpečiť súdne preskúmanie dodržiavania pravidiel ustanovených smernicou, žiadna okolnosť uvedená v spise a ani žiadna z pripomienok predložených Súdnemu dvoru nenasvedčuje tomu, že situácia závažných vnútroštátnych nepokojov v Severnom Írsku by znemožňovala fungovanie súdneho preskúmania alebo že by opatrenia nevyhnutné na ochranu verejnej bezpečnosti boli neúčinné z dôvodu takéhoto preskúmania vnútroštátnymi súdmi. Za týchto okolností je otázka, či sa členský štát môže odvolávať na článok 224 Zmluvy EHS s cieľom zrušenia povinností, ktoré mu ukladá právo Spoločenstva a najmä smernica, v tejto veci bezpredmetnou.

61 Vzhľadom na odpovede na ostatné otázky je siedma otázka bezpredmetná.

O trovách

62 Trovy konania, ktoré vznikli vládam Spojeného kráľovstva a Dánska, ako aj Komisii Európskych spoločenstiev v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru, nemôžu byť nahradené. Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd.

Z týchto dôvodov Súdny dvor rozhodol o otázkach položených rozhodnutím Industrial Tribunal of Northern Ireland z 8. augusta 1984 takto:

1. Zásade účinného súdneho preskúmania uvedenej v článku 6 smernice Rady 76/207 z 9. februára 1976 odporuje, aby bol osvedčeniu vnútroštátneho orgánu potvrdzujúcemu splnenie podmienok na výnimku zo zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a so ženami na účely ochrany verejnej bezpečnosti priznaný účinok nevyvrátiteľného dôkazu s následkom vylúčenia akejkoľvek právomoci súdneho preskúmania. Na ustanovenie článku 6, podľa ktorého každá osoba, ktorá sa považuje za poškodenú diskrimináciou na základe pohlavia, musí mať možnosť účinnej súdnej ochrany, sa jednotlivci môžu odvolávať voči členskému štátu, ktorý nezabezpečuje jeho úplné uplatnenie vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku.

2. Diskriminácie na základe pohlavia vykonávané z dôvodov ochrany verejnej bezpečnosti sa musia preskúmať z hľadiska výnimiek zo zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami stanovených v smernici 76/207.

3. Článok 2 ods. 2 smernice 76/207 sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát môže pri posudzovaní otázky, či je z dôvodu podmienok výkonu policajnej činnosti pohlavie pri tejto profesijnej činnosti určujúcim faktorom, zohľadniť požiadavky ochrany verejnej bezpečnosti, aby tak so zreteľom na vnútroštátnu situáciu charakterizovanú častými atentátmi vyhradil plnenie všeobecných úloh polície mužom ozbrojeným strelnými zbraňami.

4. Rozdiely v zaobchádzaní s mužmi a ženami, ktoré článok 2 ods. 3 smernice 76/207 pripúšťa v záujme ochrany ženy, nezahŕňajú riziká a nebezpečenstvá, ktorým je

vystavený každý ozbrojený policajt pri výkone svojej služby za danej situácie, ktoré sa ako také netýkajú špecificky žien.

5. Jednotlivci sa môžu voči orgánu štátu poverenému zabezpečovaním zachovávanía verejného poriadku a verejnej bezpečnosti, konajúcemu ako zamestnávateľ, domáhať uplatňovania zásady rovnosti zaobchádzania s mužmi a ženami stanovenej v článku 2 ods. 1 smernice 76/207 na oblasti uvedené v článkoch 3 ods. 1 a 4, ako aj uplatňovania podmienok prístupu k zamestnaniu a prístupu k odbornej príprave a ďalšiemu odbornému vzdelávaniu s cieľom dosiahnuť zrušenie výnimky z tejto zásady ustanovenej vnútroštátnymi právnymi predpismi, pokiaľ táto výnimka presahuje hranice výnimiek povolených článkom 2 ods. 2.

Mackenzie Stuart

Koopmans Everling

Bahlmann

Joliet

Due Galmot Kakouris

O'Higgins

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 15. mája 1986.

Tajomník

Predseda

P. Heim

A. J. Mackenzie Stuart